

Poziom kształcenia (podkreślić): szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła ponadgimnazjalna
Klasa: I

Podstawa programowa: *Podstawa programowa z komentarzami. Tom 4. Edukacja historyczna i obywatelska w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum. Historia i społeczeństwo, historia, wiedza o społeczeństwie, podstawa przedsiębiorczości, ekonomia w praktyce, wychowanie do życia w rodzinie, etyka, filozofia*, [Warszawa 2009], s.36, Chrześcijaństwo, poz. (7.1) umiejscawia czasie i przestrzeni narodziny i rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa, (7.2) wskazuje przyczyny i przykłady prześladowania chrześcijan w państwie rzymskim.

Temat lekcji: W kręgu pierwszych chrześcijan.

Cele ogólne:

- poznawczy:
  - Ukazanie początków i powodów rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa oraz najważniejszych postaci związanych z tą religią.
- kształcące:
  - Doskonalenie umiejętności pracy z mapą, tekstem źródłowym oraz ikonografią.
  - Rozwijanie umiejętności myślenia przyczynowo-skutkowego.
- wychowawcze:
  - Kształtowanie umiejętności dostrzegania różnic i podobieństw między chrześcijanami starożytnymi a współczesnymi.
  - Kształtowanie szacunku dla religii i jej symboli.
  - Kształtowanie postawy szacunku dla heroizmu prześladowanych chrześcijan.

Cele operacyjne:

I. Wiadomości:

A. Zapamiętanie wiadomości:

Uczeń:

- zna pojęcia: Mesjasz, apostoł, chrystogram, Pismo Święte, Ewangelia, sobór, papież, herezje.
- przedstawia postaci: Jezus Chrystus, Święty Piotr, Paweł z Tarsu, Konstantyn Wielki.
- wskazuje na mapie zasięg rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa na terytorium Imperium Rzymskiego, oraz wskazuje Palestynę i Rzym.
- Wymienia elementy Nowego Testamentu i podaje ich liczbę.
- wyjaśnia daty:
  - ok. 30 r. n.e. – śmierć Jezusa Chrystusa
  - ok. 10 – 67 r. – życie św. Pawła z Tarsu
  - 313 r. – edykt mediolański
  - 380 r. – edykt cesarza Teodozjusza

B. Zrozumienie wiadomości:

Uczeń:

- Rozumie istotę nauki Mesjasza (nauka miłości).

- Podaje powody nawrócenia się Pawła z Tarsu.
- Wylicza przyczyny prześladowania pierwszych chrześcijan.
- Omawia z mapą rozwój chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim.
- Wskazuje na aspekty zwycięstwa chrześcijan w Imperium Romanum.

II. Umiejętności:

C. Stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych:

Uczeń:

- Posługuje się poznanymi pojęciami.
- Analizuje tekst źródłowy i udziela odpowiedzi na zadane pytania.
- Buduje model przyczynowo-skutkowy wydarzeń.
- Swobodnie posługuje się mapą i wskazuje rozwój terytorialny chrześcijaństwa w Imperium Romanum oraz ważniejsze wspólnoty chrześcijańskie.

D. Stosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych, nowych:

Uczeń:

- Wykazuje wpływ religii chrześcijańskiej na życie społeczne i polityczne państwa.
- Wyjaśnia znaczenie edyktu mediolańskiego oraz tesalońskiego.
- Ocenia postawy władzy wobec chrześcijan i odwrotnie.
- Wyjaśnia przyczyny podziałów wśród chrześcijan.
- Wyjaśnia znaczenie Rzymu dla współczesnych chrześcijan.

Środki dydaktyczne:

1. Podręcznik: *Śladami przeszłości. Podręcznik do historii dla klasy pierwszej gimnazjum*, red. S. Roszak, Straszyn 2009, s. 139-143.
2. Zeszyt ćwiczeń: Durka J, Hoszman D, Janicka I., *Śladami przeszłości. Zeszyt ćwiczeń do historii dla klasy pierwszej gimnazjum*, Warszawa 2013.
3. *Historia. Atlas świata*, red. E. Olczak, J. Tazbir, Warszawa 2011, s.11.
4. Mapa ścienna – *Początki chrześcijaństwa*.
5. Tekst źródłowy *Tacyt – O prześladowaniu chrześcijan* [załącznik 1].
6. Fragment filmu *Quo Vadis*, reż. J. Kawalerowicz [CD-ROM], 2001
długość fragmentu: 1:59:07 – 2: 00: 57
7. Tekst źródłowy: *Edykt mediolański*. [załącznik 2]
8. Ikonografia – *Ryba – symbol chrześcijan*. [załącznik 3]
9. Ikonografia – *Chrystogram*. [załącznik 4]
10. Ikonografia – *Dobry pasterz*. [załącznik 5]
11. Karta pracy – *W kręgu pierwszych chrześcijan*. [załącznik 6]

Metody:

1. Praca z podręcznikiem pod kierunkiem nauczyciela.
2. Praca z tekstem źródłowym.
3. Pogadanka.
4. Praca z mapą ścienną oraz z atlasem historycznym.
6. Burza mózgów.
7. Opowiadanie.
8. Praca z ikonografią.

TOK LEKCJI

Ogniwa lekcji (czas w minutach)	Treści merytoryczne	Czynności N/U N - nazwa metody U - system poleceń, pytań, skierowanych do ucznia. Np. :N: Pogadanka. U: W jaki sposób (...)?	Kształtowane umiejętności uczniów
I. Czynności organizacyjno-porządkowe (1')		Nauczyciel wita się z klasą, uspokaja ją, sprawdza listę obecności. Uczniowie przygotowują się do zajęć poprzez wyciągnięcie książek i zeszytów.	
II. Rekapitulacja wtórna (ogniwo sprawdzające stopień opanowania wiadomości z ostatniej(ch) lekcji) (2')	Ostatnie zajęcia dotyczyły religii starożytnego Rzymu. Warto w tym miejscu również przytoczyć niektóre wątki związane z dziejami starożytnego Izraela, a mianowicie zasady wiary żydowskiej. Nacisk został położony na pojęcie monoteizmu. Uczniowie definiują także politeizm i przypominają zasady wiary starożytnych Rzymian.	Metody: Pogadanka U: Na dzisiejszych zajęciach będziemy rozmawiali o pierwszych chrześcijanach w Cesarstwie Rzymskim. Zanim jednak do tego przejdziemy, chciałabym, abyście przypomnieli, czym był monoteizm i w jakim państwie starożytnym występował. U: Czym jest politeizm? U: Wymieńcie kilku bogów rzymskich wraz z ich krótką charakterystyką. Który z nich był najważniejszy?	Umiejętność zwięzłego formułowania odpowiedzi, a także wykorzystanie zdobytych na poprzednich zajęciach wiedzy.
III. Ogniwo wiążące (1')	Wprowadzenie do nowego tematu zajęć.	Metody: Pogadanka U: Na poprzednich zajęciach zajmowaliśmy się religią starożytnego Rzymu. Przypomnieliśmy sobie także przed chwilą, że była to religia politeistyczna. W Cesarstwie Rzymskim pojawiła się także religia monoteistyczna. Tą religią było chrześcijaństwo, którym zajmiemy się podczas naszych dzisiejszych zajęć. Poproszę dyżurnego o zapisanie tematu lekcji na tablicy. T: <i>W kręgu pierwszych chrześcijan.</i>	Skupienie uwagi na treściach przekazywanych przez nauczyciela.
IV. Tok lekcji właściwej (opracowanie nowych treści) (32')	<ul style="list-style-type: none"> Sytuacja wewnętrzna Palestyny czasów Jezusa Chrystusa (3') 	Metody: Opowiadanie, praca z mapą, burza mózgów. Nauczyciel charakteryzuje sytuację Palestyny w I w. p. n. e.. Wskazuje na jej zależność od Imperium Romanum (prowincja). Prosi uczniów o otwarcie atlasów na stronie: 11 i odszukanie w nich Palestyny. Następnie prosi jednego z uczniów o podejście do mapy ściennej i wskazania na niej tego terenu. Nauczyciel opowiada o sytuacji wewnętrznej Palestyny:	Skupienie się na treściach przekazywanych przez nauczyciela, Umiejętność krótkiego formułowania odpowiedzi, Rozwijanie umiejętności pracy z mapą.

	<ul style="list-style-type: none"> • Postać Jezusa Chrystusa i jego nauka (5') 	<p>a) wskazuje na niechęć Żydów wobec obcego panowania i na ich gotowość do walki o uzyskanie niepodległości</p> <p>b) wskazuje na wyczekiwanie przez Żydów pojawienia się Mesjasza. Metodą burzy mózgów wprowadza pojęcie –<i>Mesjasz</i>. Uczniowie zgłaszają się przez podniesienie ręki.</p> <p>Metody: Pogadanka, praca z podręcznikiem.</p> <p>U: Na pewno niejednokrotnie słyszeliście o Jezusie Chrystusie. Urodził się on pod koniec panowania króla Heroda Wielkiego – namiestnika Galilei, a następnie króla Judei. Historycy nie są pewni dokładnej daty, ponieważ źródeł jest naprawdę niewiele. Pewne jest natomiast to, że nauczanie Jezusa miało miejsce w latach 14-30 r. n.e., kiedy to cesarzem rzymskim był Tyberiusz.</p> <p>U: Który to wiek?</p> <p>Nauczyciel wprowadza pojęcie <i>apostoł</i> metodą burzy mózgów. Podsumowuje odpowiedzi uczniów, uzupełnia je w razie potrzeby.</p> <p>U: Otwórzcie podręczniki na stronie 139. Chciałabym, abyście w ciszy przeczytali podrozdział drugi – <i>Jezus i jego nauki</i>. Zaczynajcie czytanie od akapitu drugiego.</p> <p>Po przeczytaniu tekstu przez uczniów nauczyciel zadaje pytania:</p> <p>U: Na czym polegała nauka Jezusa Chrystusa?</p> <p>U: Dlaczego niektórzy Żydzi widzieli zagrożenie w osobie Jezusa Chrystusa?</p>	<p>Rozwijanie umiejętności swobodnego formułowania swoich myśli. Rozwijanie umiejętności selekcjonowania informacji.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Prześladowania chrześcijan (8') 	<p>Metody: Praca z tekstem źródłowym, praca ze środkiem audiowizualnym, pogadanka, opowiadanie.</p> <p>Nauczyciel wskazuje na fakt szybkiego rozprzestrzeniania się religii chrześcijańskiej –</p> <p>U: Dlaczego chrześcijaństwo rozprzestrzeniało się początkowo wśród ludności najbiedniejszej i niewolników?</p> <p>Nauczyciel zwraca także uwagę na fakt, że religia ta zyskiwała coraz więcej zwolenników również wśród najbogatszych warstw ludności, co przerażało</p>	<p>Rozwijanie umiejętności swobodnego formułowania swoich myśli. Rozwijanie umiejętności</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Przedstawienie postaci Św. Piotra i Pawła z Tarsu oraz skutków jego misyjnej działalności (3') 	<p>władzę rzymską.</p> <p>U: Cesarze rzymscy byli przerażeni zasięgiem rozprzestrzeniania się nowej religii. Dostrzegali, że chrześcijanie nie chcieli odbywać służby wojskowej, odmawiali także składania ofiar przed posągami bóstw ale i cesarzy. Postanowili więc powstrzymać rozpowszechnianie się chrześcijaństwa przemocą.</p> <p>Nauczyciel rozdaje uczniom teksty źródłowe dotyczące prześladowania chrześcijan [załącznik 1]. Uczniowie zapoznają się z nim.</p> <p>Nauczyciel także prezentuje uczniom fragment filmu <i>Quo Vadis</i> w reż. Jerzego Kawalerowicz z 2001 r.</p> <p>Uczniowie zapoznają się z nim, a następnie przy pomocy nauczyciela odpowiadają na pytania zamieszczone pod tekstem źródłowym.</p> <p>Metody: Praca z podręcznikiem, praca z mapą ścienną, opowiadanie.</p> <p>U: Jednym z najwierniejszych uczniów Jezusa Chrystusa był św. Piotr, któremu Jezus polecił stworzenie Kościoła – wspólnoty chrześcijan. Św. Piotr był pierwszym biskupem Rzymu. Poproszę jedną osobę, aby wskazała na mapie ściennej położenie tego miasta.</p> <p>Nauczyciel prosi uczniów o otwarcie podręczników na stronie 140. Wyznacza jedną osobę do przeczytania na głos krótkiego biogramu Pawła z Tarsu. Uzupełnia niezbędne informacje.</p> <p>U: Warto pamiętać, iż św. Paweł był początkowo jednym z głównych prześladowców chrześcijan. Od momentu własnego nawrócenia razem ze św. Piotrem wywarli ogromny wpływ na religię chrześcijańską. Dzięki działalności misyjnej św. Pawła, podczas której nawracał i nauczał o zmartwychwstaniu, inni apostołowie również zaczęli podróżować po całym imperium. Z czasem wyznawców Chrystusa było coraz więcej. Zaczęli gromadzić się we wspólnoty – gminy chrześcijańskie, kościoły. Musimy jednak pamiętać, że najintensywniejsza praca misyjna miała miejsce po wydaniu edyktu mediolańskiego, o którym powiemy za chwilę.</p> <p>Nauczyciel na mapie ściennej wskazuje największe</p>	<p>pracy ze środkiem audiowizualnym. Rozwijanie umiejętności pracy z tekstem źródłowym. Skupienie się na treściach przekazywanych przez nauczyciela.</p> <p>Skupienie się na treściach przekazywanych przez nauczyciela, Rozwijanie umiejętności pracy z mapą. Skupienie się na treściach przekazywanych przez nauczyciela.</p>
--	--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> Zwycięstwo religii chrześcijańskiej (7') Księgi i symbole chrześcijaństwa (4') Początek konfliktów wśród chrześcijan (2') 	<p>skupiska chrześcijan na przełomie wieków.</p> <p>Metody: Praca z tekstem źródłowym, opowiadanie.</p> <p>Nauczyciel podkreśla jeszcze raz długie trwanie okresu prześladowań chrześcijan. Wskazuje, że największe prześladowania przypadły na lata 303-304 n.e., za panowania cesarza Dioklecjana. Nic jednak nie mogło powstrzymać chrześcijan, którzy nadal wyznawali swoją wiarę.</p> <p>Nauczyciel rozdaje uczniom karty pracy z tekstem źródłowym. [Załącznik 2] Uczniowie zapoznają się z nim, a następnie z pomocą nauczyciela odpowiadają na pytania zamieszczone pod tekstem.</p> <p>U: Momentem zwycięstwa dla chrześcijan był rok 313 n.e., kiedy to cesarz Konstantyn Wielki przyznał wyznawcom Chrystusa takie same prawa jak wyznawcom innych bogów. U: Kolejnym momentem przełomowym dla chrześcijan było wydanie przez cesarza Teodozjusza w 380 r. edyktu, na mocy którego wszyscy mieli przyjąć naukę chrześcijańską. W 392 r. zaś zabronił oddawania czci dawnym bogom oraz organizowania uroczystości ku ich czci – m.in. igrzysk olimpijskich.</p> <p>Metody: Praca z ikonografią, opowiadanie.</p> <p>U: Już od samego początku istnienia chrześcijaństwa powstawały pisemne relacje dotyczące życia Jezusa Chrystusa. W wyniku sporów wybrano ostatecznie 27 ksiąg, które zostały uznane za natchnione.</p> <p>Nauczyciel także wymienia księgi, które wchodziły w skład Nowego Testamentu.</p> <p>Nauczyciel wyświetla uczniom także najważniejsze symbole chrześcijaństwa, charakteryzując pokrótce każdy z nich. Załączniki [załącznik 3], [załącznik 4], [załącznik 5].</p> <p>Metody: Praca z podręcznikiem</p> <p>Nauczyciel prosi uczniów o otwarcie książek na stronie 143. Wyznacza jedną osobę do przeczytania na głos podrozdziału <i>Podziały wśród chrześcijan</i>. U: Jak nazywa się aktualny papież?</p>	<p>Rozwijanie umiejętności pracy z tekstem źródłowym. Rozwijanie umiejętności selekcjonowania informacji. Umiejętność poprawnego formułowania odpowiedzi na postawione pytania.</p> <p>-Rozwijanie umiejętności pracy z ikonografią.</p> <p>-Rozwijanie umiejętności precyzyjnego odpowiadania na pytania.</p>
--	---	---	--

		U: Dlaczego o Rzymie mówi się często <i>Stolica Piotrowa</i> ?	
V. Rekapitulacja pierwotna (sprawdzenie stopnia opanowania nowych treści, wnioski) (5')	Wnioski: Religia chrześcijańska, która jest religią monoteistyczną, rozpowszechniała się z ogromną szybkością. Z czasem przyjmowało ją coraz więcej ludzi niezależnie od warstwy społecznej, do której należeli. Wyznawcy Chrystusa początkowo musieli ukrywać się ze swoją wiarą i kultem. Byli prześladowani w brutalny sposób. Pomimo wielkiego cierpienia wielu nie wyrzekło się swojej wiary. Momentem przełomowym dla chrześcijaństwa był rok wydania edyktu tesalońskiego w 313 r. n.e, a także edykty cesarza Teodozjusza.	Metody: Praca z kartą pracy. Nauczyciel rozdaje uczniom karty pracy [załącznik 6], które uzupełniane są wspólnie. Nauczyciel poleca wkleić je uczniom do zeszytu przedmiotowego po zakończeniu zajęć.	-Rozwijanie umiejętności selekcjonowania informacji. -Rozwijanie umiejętności wykorzystywania zdobytej wcześniej wiedzy.
VI. Praca domowa (zadanie, wyjaśnienie) (2')	Nauczyciel wskazuje uczniom zadania domowe do rozwiązania, a także po kolei objaśnia ich treść	U: Wykonajcie w domu ćw. 1 i 2 ze stron 74-75, a także uzupełnijcie <i>Notatkę z lekcji</i> ze strony 74. Wszystkie ćwiczenia znajdują się w waszym Zeszycie ćwiczeń.	
VII. Kontrola i ocena (1')		Nauczyciel nagradza uczniów aktywnie biorących udział w zajęciach za pomocą „plusów”.	